

OD QALASI

Şahın ailəsi böyük, qohum-əqrəbası çox idi. Ancaq hər bir şah ailəsində olduğu kimi, qardaşlar, əmilər, əmiuşaqları, hamısı bir-birinə ailə məhəbbətindən artıq yad və laqeyd duyğular bəsləyirdilər. Axstan əqrəbasını özündən aralı saxlardı. Yalnız bacısı Əfruzu, bir də öz uşaqlarını həssas bir məhəbbətlə sevirdi. Böyük oğlu Fəriburz və qızı Alcik öldükdən sonra şahın bütün məhəbbəti kiçik uşaqlarına həsr olunmuşdu. Oğlu Mənuçöhrün simasında o öz gəncliyini gördüyü kimi, sərv qamətli, günəş kimi parlaq, şəh kimi pak və təmiz olan qızı Dilbərə baxanda da, öz anasına aid uşaqlıq xatirələri canlanırdı. Axstanın anası, xristian qızı Tamar, uzaqlarda, Tiq monastırında vəfat etmişdi.

Qəsrin qızlar hissəsi cənub cinahda, üzü cənuba baxan yarım qüllədə idi.

Məhərrəm ayının yeddinci axşamı idi. Ay hələ bədrələn-məmişdi. Yarım dairə halında olan otağın sakit ala-qaranlığına açıq mazğal-pəncərədən tutqun ay işığı süzülürdü. Bir cüt şamdanın şamlarından və buxarının sönməkdə olan işiltilərindən əks edən zəif işıqda tünd-innabı rəngli xalılardan nəqşləri canlı kimi görünürdü.

Otağın ensiz qapısı açıldı; işıq zolağı xeyli artdı; paltar xışıltısı eşidildi və iki qadın içəri girdi. Bunlardan biri bir az qaba səslə deyirdi:

– Dilbər, bilirsənmi, bu sözlərin mənasını başa düşürsənmi: “Məhəbbət şahların nəsibi deyil!”

Şamların işığı Dilbərin qara və parlaq gözlərində əks edirdi. O, döşəkcələrin arasında oturdu. Topuğa qədər incə

tül çaxçur geyindiği zərif və mütənasib ayaqlarını xəfif bir hərəkətlə yığdı. Lakin onun vəziyyətində yenə bir gərginlik duyulurdu. Dilbər, sifətdən cavan görünən kök, sinli qadının oturmasını gözləyirdi. Qadın ipək libasının qatlarını düzəldərək, Dilbərin yanında oturub yerini rahatladı, gülümsəyə-gülümsəyə pıçıltı ilə dedi:

– Mən İbrahimdən eşitmişəm, o da gürcü qasidlərindən bilib, nəql edir ki, məlikə Tamar osetin bəylərindən David Soslanı sevirmiş. David döyüşdə qoçaq, həyatda sadə, ovda zirək və igidmiş: onun qarşısında fələklər zəbun olar, ceyranlar quzuya, canavarlar yaltaq köpəyə dönərmiş.

Cavan qız qəzəb və çaşqınlıq duyulan bir səslə dedi:

– Bəs necə oldu ki, əqilli-kamallı Tamar öz ürəyi istəyən kimi edə bilmədi?

– Ay Allah saxlamış! Tamar məmləkətin xeyri üçün öz eşqini bilə-bilə fəda eylədi. Bir də ki, axı onun taleyi Şeyxülislam kimi qüdrətli olan gürcü baş keşişinin və didəbulların¹ əlində idi. David Soslan onlar üçün nə idi ki: adi bir əsgər; onun nə mülkü, nə də ehtişamı vardı.

Qız cavab verməyə söz axtarırmış kimi, sakit-sakit sevimli bibisinin üzünə baxırdı. Əfruz xatun həmişə onun keçmiş zamanlara, cürbəcür ölkələrə və müharibələrə dair məlumat almaq arzusunu yerinə yetirər, ona bildiklərindən danışardı. İndi bibisi azad məhəbbətə, sevimli həyat həsrətinə, məlikə Tamarın həyatına dair qəlbində saxladığı incə mətləbdən danışdı.

Şahzadə qız birdən vəcd içində ayağa qalxdı. Mazğalın yanına söykənmiş çəngə yanaşdı. O barmaqlarını simlər üzərində gəzdirərək dedi:

¹ Didebul – Gürcüstanda əyan.

– Deyirlər ki, ceyran qərənfil çiçəyi yeməyincə onda mişk hasil olmaz.

Üç sim hərəsi bir səs verdi, Dilbər dizlərini büküb xalının üstündə oturdu və gözlərini harasa, kənara zilləyib, oxumağa başladı:

*Gər qərənfil açmasa, gər almasa ətrin qəzal,
Mişk hasil eyləmər; gülzardən bizar olur.
Gər qərənfil eşqinə düşsə, qılıb tərki-vəfa,
Bərgi gül vəslinə yetmək bülbülə düşvar olur.*

– Sən də lap atana çəkibsən, ay Dilbər: sinəndə od da var, su da!.. – deyə Əfruz xatun fikirli-fikirli söyləndi, – qoy sənə bir əhvalat danışım:

Qədim zamanlarda burda Səbayel şəhəri varmış. Bu şəhərin padşahı Bilqeys Səba adlı bir məlikə imiş. Bəni-İsrail hökmdarı Süleyman bunun gözəlliyinin sorağını eşidir; məlikə də Süleymanın əql və kamalından xəbər tutur. Bilqeys öz vəzir-vəkili ilə uzaq səfərə çıxır ki, gedib Süleymanın əql və kamalını sınısın. Deyirlər ki, Süleymanın əqlü-kamalı Bilqeysin hüsnü-camalına və bunun hüsnü-camalı da onun əqlü-kamalına üstün gəlir. Ancaq padşahlar eşq və məhəbbət yolu ilə evlənəzlər. Süleyman məmləkətinin rifah və səadəti xatirinə qüdrətli Misir Fironunun qızını alır...

Otağın künc tərəfindəki nəqşli qapı açıldı. Dilbərin od kimi oynaq yoldaşı, Alagöz deyə çağırdıqları Tuti qaçaraq içəri girdi.

Bu qız yupyumru idi. Cəhəngləri xəfifcə qalxmış, kirpikləri də yuxarı qatlanmışdı. Onun gözlərinin rəngini təyin etmək çətin idi. Yetişməyə başlayan gavalı rəngdən-rəngə çaldığı kimi, onun baxışları da rəngdən-rəngə keçirdi.

Tuti Əfruz xatunun əlini öpüb, ona bir açar verdi və yeyin-yeyin dedi:

– İbrahim keşikçiləri xəbər dar edib, yol açıqdır, çıraq da yanır, ay da çıxıb, hər bir şey də hazırdır...

Dilbər heç bir şey başa düşmədən, nigaran-nigaran ona baxırdı. Tuti nazlana-nazlana dedi:

– Ay Dilbər, tez ol də... Axı ay bizi gözləmir, batıb gedər də...

– Necə, necə? Hara gedər! – deyə Dilbər dikəldi.

– Ay mənim canım-ciyərim! – deyə Alagöz gülə-gülə səsini çəkdi. – Səndən gizlədiblər, heç xəbərin yoxdur, indi biz, əvvəlcə siçan kimi yeraltı gedəcəyik, sonra da quş kimi göyə qalxacağıq...

Əfruz xatun, guya acığı tutubmuş kimi, yalandan ona acıqlandı:

– Kiş-kiş-kiş! Ay Tuti quşu, elə gülürsən ki, elə bil bir tay zəfəran yeyibsən. Səs-küy salma, yoxsa deyərəm səndən lüləkabab bişirərlər, bütün dərd-sərli adamlara yedirdərəm ki, dərdləri dağılsın... Allah mənim qəzəbimdən saxlasın!..

Dilbər sevinmiş halda bibisinin üstünə atıldı:

– Bibican, Qız qalasınının damına çıxacağıq?

– Yavaş, yavaş... Bu cəncəl işdir... ancaq bu məhərrəm ayının yeddinci gecəsidir. Elə də yaxşı ilq gecədir ki... – Bibinin sözləri ağzında qaldı. Daha ona qulaq asan yox idi.

Tuti oynaya-oynaya taxçadan üst paltarlarını çıxardı. Dilbər kəvizlərini çağırmadan, özü Çin qumaşından tikilmiş qısa qollu uzun donunu tələsik geydi. Bibi örpəyi onun qara saçlarının üstünə saldı.

Alagöz şamı əlinə alıb qabağa düşdü. Divarın yanındakı meydançalı qüllənin qarşısında Əfruz xatun kiçik taxçadan çıraqı götürdü. Aşağıda iki yol vardı. Bunlardan biri qızların otağına, o birisi qəsrin həyətinə gedirdi; bura çatanda, onlar addımlarını saxladılar. Divarın döngəsində bir qapı da vardı.

Əfruz xatun açarı çətinliklə burub Dəmir qapını itələdi. Onların üzlərinə rütubətli zirzəmi havası vurdu. Alagöz gözlərini yumdu, az qaldı ki, şam əlindən düşsün. Dilbər onu yavaşca itələyib, astadan güldü.

İçəri ənvəlcə Əfruz xatun girdi.

İri laylardan ibarət olan daş pillələr dar yeraltı lağıma gedirdi. Onlar aşağı endilər. Örpəklərinə bürünüb, yeraltı dəhlizin enişli yoluna çıxdılar. İki zəif işıqdan torpaq divar və tağlar qaranlıqda sanki titrəşirdi.

Bu yeraltı yol gedib Qız qalasına çıxırdı. Yolun bir qolu şahın mənzilindən, o biri isə, qəsrin cənub cinahından gedirdi. Yüz addım qədər irəlidə, iki yolun bitdiyi yerdə onlar parılacaq işıqlar gördülər. Xırdaca məşəllərin azca tüstülənən işığı ətrafında keşikçilər hələqə vurmuşdular. İşıq onların üzlərində, uzun geyimlərində, bellərində taxdıqları qısa qınsız xəncərlərində əks edirdi.

Keşikçilər addım səslərini eşidib, cərgəyə düzüldülər və başlarını aşağı endirdilər. Əlbəttə, onlardan heç biri

gözlərini qaldırıb, şah ailəsindən olan qadınlara baxmağa cürət edə bilməzdi.

Üç kölgə səssizcə onların yanından ötüb keçdi. Kölgələr, keşikçilərin böyüyü, yüzbaşının yaşadığı bir neçə yeraltı otaqdan sürətlə ötdülər. Qalaya çıxan pilləkənin başında hərəm ağası xacə İbrahim onları gözləyirdi. O qaranlıqda kimə isə, gözlərilə amiranə bir işarə etdi, aşağı otağa gedən qapı çırpıldı.

Həyat əlamətlərindən məhrum olan bu piylənmiş şişman xacə şahın bacısına son dərəcə müti və sadıq idi. Əfruz xatun nə əmr etsə idi, haman saat yerinə yetirərdi.

Əfruz yer altından çıxar-çıxmaz, çırağı söndürdü və dərinədən bir nəfəs aldı.

– Of, yer altından çıxandan sonra elə bil, behiştin İrəm bağındasan!

Dilbər örpəyi başından çəkib çiyinə saldı, şələlə kimi dalğalanan saçları açıldı. Nazla başını silkələdi:

– Axı biz niyə gərək həmişə, hətta gecələr də siçan kimi gizlənək? – deyə o, sakit-sakit bibisinə baxdı.

– Sus-s-s... yavaş, – deyə Əfruz xatun gözlərini bərəldib, barmağı ilə onu hədələdi. – Ya belə sözləri danış, ya da günbəz üstə qoz tök, hamısı birdir!.. Atan eşidər, yaman acığı tutar.

Birdən-birə hardansa, yuxarıdan Tutinin səsi eşidildi. O, artıq pillələri dırmaşmışdı.

– Tez, tez bura gəlin, bura!.. Bir görün ay nə gözəldir? Doğulduğu yeddicə gündür, bir gör nə boyda olub!.. Bura, gəlin bura...